

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö hallinnon automaattisen päätöksenteon käyttöalaa ja läpinäkyvyyttä koskevista säännösluonnoksista

1. Automaattisen käsittelyn sallittu käyttöala

1.1. Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaa *oikeudellisesti*?

Säännöstä tulee konkretisoida esimerkiksi asiaryhmien osalta. (Miten?)

Perustelut ja muutosehdotukset:

Ehdotetun 25 a §:n 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että säännös koskee vain automaattisia päätöksiä, jotka johtavat lopulliseen hallintopäätökseen. Ehdotetun 25 a §:n 2 momentti puolestaan koskee automaattista päätöksentekoa sellaisen hallintoasian valmistelussa ja tosiasiallisessa hallintotoiminnassa, jolla on [vai: voi olla - - tai joka voi vaikuttaa?] oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa vastaavalla merkittävällä tavalla asianosaiseen tai hallinnon asiakkaaseen. Traficom kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun pykälän soveltamisen kannalta tulisi olla erittäin selkeää, mitä lopullisella hallintopäätöksellä ja tosiasiallisella hallintotoiminnalla käytännössä tarkoitetaan eli mitkä kaikki toimenpiteet ehdotetun 25 a §:n soveltamisalaan kuuluisi. Tämä on tärkeää myös ehdotetun 25 a §:n riittävän laajan käytettävyyden kannalta.

Traficom kiinnittää huomiota siihen, voiko olla tilanteita, joissa on kyse automaattisesta päätöksenteosta, jolla ei kuitenkaan ole tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaisia vaikutuksia? Jos voi, tarvitaan näissäkin tapauksissa säännös sääntelemään käsittelystä, jotta voidaan täyttää käsittelyyn kohdistuvat hallinnon yleislainsäädännön vaatimukset. Traficom pitää edellä mainitun perusteella tärkeänä, että ehdotetun 25 a §:n soveltamisala ei tulisi olla liian rajattu ja että pykälän soveltamisala on selkeä.

1.2. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaatoiminnassanne *automatisoitavien asiaryhmien* kannalta?

Ehdotus mahdollistaa osin nykyiset tai suunnitellut automaattiset päätökset.

Perustelut ja lisätiedot:

Ehdotus mahdollistaa osin nykyisen kaltaisen käsittelyn, mutta ei välttämättä kaikilta osin. Traficom katsoo, että asiassa jää epäselvyyttä siitä, mitä lopullisella hallintopäätöksellä ja tosiasiallisella hallintotoiminnalla käytännössä tarkoitetaan ja voidaanko alla kuvatut automaattiset rekisterimerkinnät katsoa kuuluvaksi ehdotetun pykälän soveltamisalaan.

Traficomilla on sähköisiä palveluita, joissa syntyy rekisterimerkintä suoraan palvelun käyttäjän toimien perusteella eli automatisoidussa prosessissa. Tällaisissa käsittelytoimissa on kyse automatisoidusta prosessista, johon ei sisälly harkintaa vaan prosessi toimii etukäteen määritettyjen kriteerien perusteella (vaaditut tiedot syöttämällä voi tehdä ilmoituksen, josta syntyy rekisterimerkintä). Käsittelyssä ei anneta nimenomaista hallintopäätöstä, mutta ilmoituksella/rekisteröinnillä on lähtökohtaisesti oikeusvaikutuksia asiakkaan kannalta.

1.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Millaisia 2 momentin määritelmän mukaisia tilanteita tunnistatte toiminnassanne?

-

1.4. Tulisiko myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun avustavan tai valmistelevan automaation käyttöä säännellä hallinto-oikeudellisesti?

Kyllä (miten?)

Perustelut ja muutosehdotukset:

Jos tästä ei säännellä hallinnon yleislaissa, voi tämä johtaa siihen, että samankaltaisesta tietojen käsittelystä säännellään eri erityislaeissa hyvinkin eri sisältöisesti. Olisi perusteltua pyrkiä sääntelemään aiheesta yleislaissa mahdollisimman kattavasti.

1.5. Muut huomiot käyttöalasääntelystä:

-

2. Oikeussuojakeinot

2.1. Ehdotettu 25 a §:n muotoilu mahdollistaa myös oikaisuvaatimuksen käsittelyn automaattisesti. Miten arvioitte ehdotusta tältä osin?

-

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

2.2. Mitkä muut menettelyt toteuttaisivat tehokkaasti oikeussuojaa automaattisen päätöksenteon yhteydessä?

-

2.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: mitä soveltamanne lainsäädännön oikeussuojakeinoja pidätte tässä yhteydessä tehokkaina ja miksi?

-

2.4. Muut huomiot oikeussuojakysymyksistä:

-

3. Tietosuoja

3.1. Miten arvioitte tätä koskevaa kantaa?

Erityisistä suojatoimista ei ole tarpeen säätää.

Perustelut ja muutosehdotukset:

Ehdotuksen mukaan automaattista päätöksentekoa koskevista suojatoimista ei olisi tarpeen säätää erikseen vaan suojatoimet sisältyisivät jo olemassa olevaan yleissääntelyyn. Koska tällaisista suojatoimista säädetään eri säännöksissä, Traficom pitää tärkeänä, että kyseisiin säännöksiin tehtäisiin informatiivinen viittaus ehdotetun pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tällainen viittaus korostaisi sitä, että automatisoidusta prosessista huolimatta kyseessä on hallinnollinen päätöksenteko, joka saattaa joissain tilanteissa edellyttää ihmisen tekemää asiankäsittelyä.

3.2. Tulisiko yleislakiin sisällyttää suojatoimia erityisiin henkilötietoryhmiin tai ns. valtiosääntöisesti arkaluonteisiin tietoihin (esimerkiksi sosiaalihuollon tarve) liittyen?

-

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

3.3. Muut huomiot tietosuojakysymyksistä:

-

4. Käsittelyn julkisuus ja läpinäkyvyys

4.1. Pidättekö ehdotettua lähestymistapaa oikeana?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

Julkisuus ja läpinäkyvyys tuovat automaattisen päätöksenteon suunnitteluun ja valvontaan tasalaatuisuutta ja huolellisuutta ja siten turvaavat hallinnon asiakkaiden oikeuksia.

Kuvauksen laatimisen tulisi tukea sitä, että automatisoitu prosessi on hyvin suunniteltu ja hallinnassa. Sen tulisi tukea prosessin kehittämistä asianosaisten oikeuksia parhaiten toteuttavaan suuntaan. Kuvauksen on oltava selkeä ja ymmärrettävä kohdeyleisölle.

4.2. Kannatatteko lisätietojen antajaa koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 4 kohta)?

-

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.3. Kannatatteko automaattisesta käsittelystä ilmoittamista koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 5 kohta)?

-

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.4. Kannatatteko ehdotusta hallintoasioiden automaattista käsittelyä koskevan kuvauksen julkaisemisesta?

-

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.5. Millaisia tietoja automaattista käsittelyä koskevaan kuvaukseen tulisi sisältyä?

-

4.6. Muut julkisuutta ja läpinäkyvyyttä koskevat huomiot

-

5. Muut huomiot

5.1. Muut huomiot ehdotetusta sääntelystä

-

Pylväs Kimmo
Liikenne- ja viestintävirasto